

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annettua lakia ja ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia. Lautakunnan hallintoasioiden käsittelyä koskevaa sääntelyä ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että hallintoasiat käsiteltäisiin opetus- ja kulttuuriministeriössä. Lautakunnan päätösvaltaisuutta koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja voisi esittelystä ratkaista tietyt yksinkertaiset asiat, jotka koskevat valituksen peruuttamista, valituksen myöhästymistä, lautakunnan toimivaltaa käsitellä asia sekä suullisen käsittelyn jär-

jestämistä ja muita asian valmisteluun liittyviä toimenpiteitä. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös muutoksenhakuoikeudesta lautakunnan päätökseen. Esityksen mukaan lautakunnan päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden asiassa antamaan päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtäväksi lakeihin eräitä teknisluonteisia muutoksia.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vuoden 2012 alusta.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1 Lautakunnan hallintoasioiden käsittelyä koskevat säännökset

Käsitellessään hallituksen esitystä laeiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain, ammattikorkeakoululain, yliopistolain sekä rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta (HE 164/2010 vp) eduskunta on hallituksen esityksestä poiketen hyväksynyt myös lain opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta (956/2011). Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta on uusi muutoksenhakuelin, joka toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998), ammattikorkeakoululain (351/2003) ja yliopistolain (558/2009) mukaisissa opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa asioissa. Lautakunta on määrä perustaa vuoden 2012 alussa.

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan lautakunta toimii opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla. Lain 6 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö nimittää lautakunnan sivutoimisen sihteerin, joka vastaa lautakunnan hallinnollisista asioista. Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta ei ole itsenäinen virasto eikä lautakunnassa työskentele päätoimisia virkamiehiä tai muuta päätoimista henkilökuntaa.

Lautakunnan hallinnollisten asioiden käsittelyä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi. Lain 1 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan lautakunnan hallintoasiat käsiteltäisiin opetus- ja kulttuuriministeriössä. Ministeriössä käsiteltäisiin muun muassa lautakunnan talousarvioon, esittelijöiden nimeämiseen sekä arkistotoimeen liittyvät asiat. Lautakunnan käsittelemien valitusten lukumäärän vähäisyyden vuoksi ei ole perusteltua, että lautakunnan

hallintoasioiden hoitamista varten perustettaisiin oma erillinen organisaatio.

Lautakunnan sihteerin asemaa koskevaa 6 §:n mukaista sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö ei erikseen nimittäisi lautakunnan sihteerit, vaan lautakunnan sihteerinä toimisi opetus- ja kulttuuriministeriön virkamies, jonka ministeriö määrää. Lautakunnan sihteerinä toimiva virkamies muun muassa vastaisi lautakunnan kokousjärjestelyistä, toimisi sihteerinä lautakunnan istunnoissa, hoitaisi tarvittavan yhteydenpidon lautakunnan esittelijöihin ja jäseniin sekä osallistuisi lautakunnan hallintoasioiden käsittelyyn opetus- ja kulttuuriministeriössä. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi säännös, jonka mukaan lautakunnan sihteeri vastaa lautakunnan hallinnollisista asioista, koska hallintoasiat ehdotetaan käsiteltäväksi opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Perustuslain (731/1999) 3 §:ssä säädetään lainkäyttöelinten riippumattomuudesta ja lisäksi lainkäytön riippumattomuus ja puolueettomuus kuuluvat perustuslain 21 §:ssä turvatun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin keskeisiin edellytyksiin. Perusoikeusudistuksen perustelujen mukaan (HE 309/1993 vp) lainkäyttöelimen riippumattomuusvaatimuksella tarkoitetaan paitsi toimielimen riippumattomuutta suhteessa toimeenpanovaltaan, myös sen puolueettomuutta suhteessa asian eri osapuoliin. Muutoksenhakulautakunnan toimiminen riippumattomana lainkäyttöelimenä edellyttää, että se ei toimi organisatorisesti niiden laitosten tai viranomaisten yhteydessä, joiden päätöksistä lautakuntaan valitetaan (HE 167/2006 vp). Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta ei käsittele opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksistä tehtyjä valituksia, joten lautakunnan riippumattomuuden ei voida tässä suhteessa katsoa vaarantuvan.

Riippumattomuuden ja puolueettomuuden edellytysten täyttymisen yhteydessä tulee kiinnittää huomiota myös siihen, näyttääkö

lainkäyttö ulospäin riippumattomalta ja puolueettomalta. Ehdotukset lautakunnan hallintoasioiden käsittelemisestä opetus- ja kulttuuriministeriössä lisäisivät lautakunnan hallinnollista sidosta ministeriöön. Sidoksen aste riippuisi kuitenkin siitä, mitä lautakunnan toimintaan liittyviä asioita ministeriössä käsiteltäisiin.

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain 3 §:n mukaan valtioneuvosto nimittää lautakunnan opetus- ja kulttuuriministeriön ehdotuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee ehdotuksessaan ottaa huomioon lain 2 §:n 2 momentissa säädetyt lautakunnan jäsenten kelpoisuusvaatimukset. Riippumattomuuden varmistamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriön virkamiehet eivät toimisi lautakunnan puheenjohtajana, jäsenenä tai esittelijöinä, joten lainkäyttöasioissa lautakunta olisi itsenäinen ja riippumaton suhteessa opetus- ja kulttuuriministeriöön. Myöskään lautakunnan sihteerinä toimiva ministeriön virkamies ei osallistuisi lautakunnan päätöksentekoon lainkäyttöasioissa, mikä osaltaan korostaisi lautakunnan asemaa riippumattomana lainkäyttöelimenä. Voidaan katsoa, että hallintoasioiden käsittely ministeriössä ei muodosta sellaista hallinnollista sidosta, joka olisi ongelmallinen lainkäyttöelimelle asetetun riippumattomuusvaatimuksen kannalta.

Lain 5 §:n säännöstä lautakunnan puheenjohtajan tehtävistä ehdotetaan edellä mainitun johdosta tarkennettavaksi siten, että puheenjohtajan tehtävänä olisi johtaa lautakuntaa ja vastata sen toiminnasta lainkäyttöasioissa.

1.2 Lautakunnan esittelijät

Lain 6 §:n mukaan lautakunnassa on tarpeellinen määrä sivutoimisia esittelijöitä, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö nimittää. Säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi esittelijöiden aseman osalta. Lisäksi säännökseen ja sen ruotsinkieliseen kieliasuun tehtäisiin teknisluonteisia korjauksia.

Esittelijöiden asema vastaisi sivutoimisten esittelijöiden asemaa muissa vastaavissa lautakunnissa, kuten valtion virkamieslautakunnassa, maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa ja kuluttajariitalautakunnassa. Sivutoi-

miset esittelijät eivät olisi virka- tai työsuhteessa lautakuntaan eivätkä opetus- ja kulttuuriministeriöön, joten pykälässä käytettyä sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö nimitämisen sijaan nimeäisi esittelijät. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös esittelijöiden toimimisesta virkavastuulla, koska sivutoimisella esittelijällä ei olisi suoraan asemansa perusteella valtion virkamieslain (750/1994) mukaisia virkavelvollisuuksia.

1.3 Puheenjohtajan ratkaistavat asiat

Perustuslakivaliokunnan kannanoton (PeVL 2/2006 vp) mukaan tuomioistuinten kokoonpanon ja päätösvaltaisuuden sääntely on merkityksellistä ennen muuta perustuslain 21 §:n mukaisen oikeusturvan kannalta. Tuomioistuimen ratkaisukokoonpanolla on vaikutusta asian käsittelyn asianmukaisuuteen ja joutuisuuteen sekä oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevien vaatimusten toteutumiseen. Perustuslakivaliokunta on aiemmissa kannanotoissaan yleensä katsonut oikeusturvan edellyttävän, että muutoksenhakuuomioistuimet toimivat monijäsenisinä, sillä monijäsenisen kokoonpanon voidaan arvioida lisäävän käsiteltävien asioiden monipuolista harkintaa ja siten oikeusturvaa. Oikeusturvan kannalta on toisaalta merkitystä myös asioiden käsittelyn joutuisuudella. Päätösvaltaisen kokoonpanon keventäminen käsittelyn asianmukaisuutta vaarantamatta mahdollistaa tuomioistuimen voimavarojen oikean kohdentamisen ja tehostaa ratkaisutoimintaa siten, että asiat tulevat käsitellyiksi perustuslain edellyttämällä tavalla ilman aiheetonta viivytystä.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös tilanteista, joissa asia voitaisiin ratkaista niin sanotussa yhden tuomarin kokoonpanossa. Lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja voisi esittelystä ratkaista yksin tiettyjä asioita, jotka eivät juuri vaadi oikeudellista harkintaa ja soveltuvat täten ratkaistavaksi yhden tuomarin kokoonpanossa. Ehdotetut tilanteet vastaisivat pääosin hallinto-oikeuslain (430/1999) 12 §:n 3 momentissa säädetyjä tilanteita, joissa yksi lainoppinut jäsen voi ratkaista asian.

Lain 7 §:ään, jossa säädetään lautakunnan päätösvaltaisuudesta, ehdotetaan lisättäväksi uudet 2 ja 3 momentit, joissa säädettäisiin asioiden ratkaisemisesta yhden tuomarin kokoonpanossa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asioista, jotka lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja voi esittelystä ratkaista. Pykälän 3 momentti sisältäisi säännöksen 2 momentissa mainittujen asioiden käsittelemisestä tarvittaessa lautakunnan istunnossa. Puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja voisi harkintansa mukaan siirtää istunnossa ratkaistavaksi esimerkiksi sellaiset asiat, joihin sisältyy vaativampia oikeudellisia kysymyksiä. Kokoonpanosta päättäminen jäisi viime kädessä lautakunnan harkintaan eikä valittajalla olisi oikeutta vaatia, että asia tulisi käsitellä laajemmassa kokoonpanossa.

Ehdotetun 2 momentin 1 kohdan mukaan puheenjohtaja voisi ratkaista asian, jossa on kysymys siitä, että valittaja on peruuttanut valituksensa. Valitus raukeaa valituksen peruuttamisen vuoksi eikä asian ratkaisu edellytä oikeudellista harkintaa.

Ehdotetun 2 kohdan mukaan puheenjohtaja voisi ratkaista asian, jossa on kysymys hallintolainkäyttölain (586/1996) 51 §:n 2 momentin mukaisesta valituksen tutkimatta jättämisestä prosessinedellytyksen puuttuessa. Kyseisen säännöksen mukaan valitus jätetään tutkimatta, jos valitusta ei ole tehty määräajassa tai jos siinä esitetyn vaatimuksen ratkaisemiselle on muu este. Jos valituksen tekemiselle säädetty määräaika on kulunut umpeen, valittaja voi hakea menetetyt määräajan palauttamista korkeimmalta hallinto-oikeudelta hallintolainkäyttölain 62 §:n mukaisesti. Muu este vaatimuksen tutkimiselle on esimerkiksi silloin, jos valitus on tehty ennaikaisesti tai valitus koskee asiaa, jonka tutkiminen ei kuulu opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan toimivaltaan.

Hallintolainkäyttölain 38 § 1 momentin mukaisesti lautakunnan on toimitettava suullinen käsittely, jos yksityinen asianosainen sitä pyytää. Suullinen käsittely voidaan kuitenkin jättää toimittamatta, jos se on asian laadun vuoksi tai muusta syystä ilmeisen tarpeeton. Ehdotetun 3 kohdan mukaan puheenjohtaja voisi päättää suullisen käsittelyn järjestämisestä tai suullista käsittelyä koskevan vaatimuksen hylkäämisestä. Suullinen käsit-

tely on hallintolainkäyttölain mukaan kirjallista menettelyä täydentävä selvitysmuoto ja sen toimittamisesta päättäminen on osa asian valmistelua. Päätös suullisen käsittelyn vaatimuksen hylkäämisestä ei ole valituskelpoinen, mutta ratkaisu ei tule myöskään siten oikeusvoimaiseksi, ettei asiassa voitaisi myöhemmin tehdä uutta päätöstä suullisen käsittelyn toimittamisesta. Vastaavasti puheenjohtaja voisi päättää myös muista asian valmisteluun liittyvistä toimenpiteistä.

1.4 Muutoksenhaku lautakunnan päätökseen

Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin sisällytettiin eduskuntakäsittelyn aikana säännös, jonka mukaan opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen. Vastaava säännös jäi kuitenkin puuttumaan ammattikorkeakoululaista ja yliopistolaista. Tarkoituksena kuitenkin on, että myös korkeakoulujen opiskeluoikeuden peruuttamispäätöksistä olisi jatkovalitusoikeus hallinto-oikeuteen. Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 8 a §, jossa säädettäisiin muutoksenhakuoikeudesta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan antamaan opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevaan päätökseen. Ehdotettu säännös koskisi sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammattikorkeakoululain että yliopistolain mukaisia opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevia päätöksiä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain erillinen muutoksenhakusäännös ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana.

Ehdotetun 8 a §:n mukaan lautakunnan päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Muutoin muutoksenhaussa noudatettaisiin hallintolainkäyttölain säädöksiä ja asiat tulisi käsitellä kiireellisinä. Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla. Kyseinen säännös vastaisi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:n 8 momentin mukaista vuoden 2012

alussa voimaan tulevaa säännöstä (951/2011).

Hallintolainkäytössä lähtökohtana on valitusasioiden hajauttaminen kaikkiin hallinto-oikeuksiin, joten asioiden keskittämiseksi yhteen hallinto-oikeuteen tulee olla painavat perusteet. Opiskelijoiden oikeusturvallautakunnan päätöksiin tehtyjä valituksia tulee olemaan lukumääräisesti varsin vähän ja ne ovat kaikki saman viranomaisen antamia, joten asioiden keskittämiseksi Helsingin hallinto-oikeuteen voidaan katsoa olevan painavia perusteita asiantuntemuksen varmistamiseksi.

Perustuslain 21 §:n mukaan oikeus hakea muutosta kuuluu oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin. Säännös ei edellytä, että asianosaisella tulisi olla oikeus saattaa asiansa käsiteltäväksi kahdessa tuomioistuinnasteessa, mutta perustuslakivaliokunta on jatkovalituskieltoja ja valituslupasääntelyä koskevissa lausunnoissaan kuitenkin lähtenyt siitä, että hallintolainkäytössä on lähtökohtana kaksiasteinen hallintotuomioistuinjärjestelmä eikä oikeudesta valittaa korkeimmalle hallinto-oikeudelle tule poiketa kevyin perustein.

Hallintolainkäytön tasotyöryhmä on mietinnössään Tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 78/2010) todennut, että valituskieltoja tulisi käyttää korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain poikkeuksellisesti lähinnä silloin, kun kyse on oikeudellisesti yksinkertaisista asioista, joissa ei ole merkittävää oikeussuojan tarvetta ja joissa korkeinta hallinto-oikeutta edeltävät oikeussuojakeinot ovat riittäviä. Arvioinnissa tulisi ottaa huomioon asian laatu ja muutoksenhaun eri vaiheet. Nykyisten valituskieltojen muuttaminen valituslupasääntelyksi olisi mietinnön mukaan perusteltua silloin, jos asiaryhmään voi sisältyä oikeudellisesti tulkinnanvaraisia kysymyksiä tai kun kyse on henkilön perusoikeudesta. Valituskieltoja tulisi käyttää yhtenäisten perusteiden pohjalta.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammattikorkeakoululain ja yliopistolain lisäksi opiskeluoikeuden menettämistä koskevaa sääntelyä sisältyy Maanpuolustuskorkeakoulusta annettuun lakiin (1121/2008), poliisikoulutuksesta annettuun lakiin (68/2005),

Pelastusopistosta annettuun lakiin (607/2007) sekä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annettuun lakiin (1316/2006). Kyseisten lakien mukaan opiskeluoikeuden menettämistä koskevaan päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta. Kaikkiin edellä mainittuihin lakeihin sisältyy myös valituskielto, jonka mukaan hallinto-oikeuden asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Maanpuolustuskorkeakoulua lukuun ottamatta valitusta hallinto-oikeuteen edeltää oikeusvaatimusvaihe. Kyseinen lainsäädäntö on varsin tuoretta eikä perustuslakivaliokunta ole näissä tilanteissa puuttunut muutoksenhakuoikeuden rajaamiseen.

Myöskään yliopistolain säätämisen yhteydessä perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt perustuslain kanssa ristiriidassa olevana jatkovalituskieltoa opiskelijaksi ottamista, opiskeluoikeuden menettämistä tai opiskelijan kurinpitoa koskevissa asioissa katsoen, että rajoitus kohdistuu tarkasti rajattuihin kysymyksiin, eikä kielto ole asioiden laatu huomioon ottaen kohtuuttoman laaja tai opiskelijan oikeusturvan toteutumisen kannalta suhteeton (PeVL 11/2009 vp). Koulutukseen liittyvässä lainsäädännössä käytetään hallinto-oikeuden päätöksiä koskevia valituskieltoja, koska asiat ovat luonteeltaan usein sellaisia, että niihin on tarkoituksenmukaista saada lopullinen ratkaisu mahdollisimman nopeasti.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa sääntelyä on arvioitava sivistyksellisiä oikeuksia koskevan perustuslain 16 §:n 2 momentin kannalta sekä välillisesti myös perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvatun ammatin ja elinkeinon harjoittamisen kannalta, jos opintojen suorittaminen on edellytyksenä tietyssä ammatissa toimimiselle tai elinkeinon harjoittamiselle. Opiskeluoikeuden peruuttaminen merkitsee opiskelijan kannalta voimakasta puuttumista hänen oikeuksiinsa, mutta toisaalta menettelylle on toisten henkilöiden terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä perusteita (PeVL 60/2010 vp).

Perusoikeuslottuvuudesta huolimatta nykyisen sääntelyn mukainen valituskielto hallinto-oikeuden päätökseen ehdotetaan säilytettäväksi ottaen huomioon muutoksenhaun eri vaiheet, valituskieltojen yhtenäiset perus-

teet sekä tarve saada asiassa lopullinen ratkaisu mahdollisimman nopeasti. Opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevissa asioissa toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena asiantuntijoista koostuva opiskelijoiden oikeusturvalautakunta, jonka kautta on tarkoitus varmistaa opiskelijan oikeusturva ja yhtenäisen käytännön muodostuminen (SiVM 14/2010 vp). Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätöksestä on jatkovalitusoikeus Helsingin hallinto-oikeuteen. Opiskelijan käytettävissä on näin ollen kaksivaiheinen muutoksenhakumenettely, jonka voidaan katsoa varmistavan sekä perustuslain mukaisen oikeussuojatarpeen että valitusten käsittelyn keskittämisen kautta myös yhtenäisen ratkaisukäytännön muodostumisen.

Valitusmahdollisuus korkeimpaan hallinto-oikeuteen pitkittäisi lopullisen ratkaisun saamista asiassa, mutta sen ei voida merkittävästi katsoa lisäävän opiskelijan oikeusturvaa jo käytettävissä olevat muutoksenhaku-mahdollisuudet huomioiden. Myös edellä mainituissa muiden hallinnonalojen alaista koulutusta koskevissa laeissa on säädetty valituskielto hallinto-oikeuden antamaan opiskelu-oikeuden menettämistä koskevaan päätökseen.

1.5 Muut ehdotetut muutokset

Lain 8 §:n 3 momentin säännös todistelukustannusten korvaamisesta valtion varoista ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska lain 10 §:n mukaan lautakunnan toiminnasta aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista.

Lain 11 §:n säännöstä jäsenten palkkioista ehdotetaan muutettavaksi siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö määritteli palkkioperusteet ainoastaan lautakunnan jäsenten ja esittelijöiden osalta. Lautakunnan sihteerin tehtäviä hoidettaisiin virkatyönä.

Lain 12 §:n 3 momentin tiedonantovelvollisuutta koskevaan säännökseen ehdotetaan lisättäväksi, että myös hallinto-oikeudella olisi lautakunnan tiedonantovelvollisuutta vastaava velvollisuus salassapitosäännösten estämättä antaa Sosiaali- ja terveystieteiden valvontavirastolle (Valvira) sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta opiskelu-oikeuden pe-

ruuttamista ja palauttamista koskevasta käsittelystä sekä päätöksestä ja sen perusteluista. Valvira huolehtii yleisesti asiakas- ja potilasturvallisuuden valvonnasta sekä vastaa terveydenhuollon ammattihenkilöiden ohjauksesta ja valvonnasta. Lisäksi säännöksen ruotsinkieliseen kieliasuun tehtäisiin teknisluonteisia korjauksia.

2 Esityksen vaikutukset

Ehdotetut muutokset selkeyttäisivät opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan hallintoasioiden käsittelyä koskevaa sääntelyä. Lautakunnan hallintoasioiden käsittely opetus- ja kulttuuriministeriössä lisäisi jonkin verran hallinnollista työtä ministeriössä. Mahdollisuus ratkaista tiettyjä yksinkertaisia asioita yhden tuomarin kokoonpanossa kohdistaisi lautakunnan voimavaroja tarkoituksenmukaisella tavalla ja varmistaisi osaltaan valitusasioiden käsittelyn ilman aiheutonta viivytystä.

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

3 Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, Opetushallitukselta, Valviralta sekä keskeisiltä koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulusektorin edustajilta, työmarkkinajärjestöiltä ja opiskelijajärjestöiltä.

Lausunnon antaneet tahot pitivät opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annettuun lakiin ehdotettuja muutoksia perusteltuina ja lainsäädäntöä selkeyttävinä. Opiskelijajärjestöjen lausunnoissa kiinnitettiin huomiota kuitenkin myös lautakunnan tehtäväkentän mahdolliseen laajentamiseen sekä tarpeeseen varmistaa opiskeluun soveltuvuutta koskevan lainsäädännön yleinen selkeys ja toimivuus. Lausuntokierroksella olleessa esitysluonnoksessa ei ehdotettu muutoksia lautakunnan toimivaltaan eikä opiskeluun soveltuvuutta koskevaan muuhun lainsäädäntöön.

Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota lautakunnan riippumattomuuteen suhteessa opetus- ja kulttuuriministeriöön.

Lausunnon mukaan lautakunnan ja opetus- ja kulttuuriministeriön välisen sidoksen aste riippuu siitä, mitä olisivat ne asiat, jotka ehdotetaan siirrettäväksi opetus- ja kulttuuriministeriön virkamiehen hoidettavaksi. Lakiehdotuksen perusteluja onkin täsmennetty ja täydennetty tältä osin sekä kiinnitetty erityistä huomiota riippumattomuusvaatimuksen toteutumiseen.

Oikeusministeriö otti lausunnossaan kantaa myös valituskieltoon hallinto-oikeuden asiassa antamaan päätökseen. Oikeusministeriö esitti lausunnossaan, että opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevaan päätökseen tulisi saada hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta, jos korkein hallinto-oikeus myöntäisi valitusluvan. Oikeusministeriön kannanoton vuoksi esitystä on tarkennettu valituskieltoa koskevien perusteluiden osalta, mutta esitystä ei ole kuitenkaan muutettu oikeusministeriön ehdotuksen mukaiseksi esityksen jaksosta 1.4 ilmenevin perustein.

Lisäksi oikeusministeriön lausunnossa tuotiin esille eräitä muita säädösteknisiä ja pe-

rusteluihin liittyviä tarkennustarpeita, jotka on pääosin otettu huomioon lopullisessa esityksessä.

Lausuntokierroksen jälkeen esitykseen on lisätty esittelijöiden asemaa koskevat muutosehdotukset.

4 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012. Opiskelijoiden oikeus- turvalautakunta aloittaa toimintansa vuoden 2012 alussa, joten on tärkeää, että lautakunnasta annettuun lakiin ehdotetut muutokset tulevat voimaan heti lautakunnan perustamisajankohdasta lukien. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin ja ehdotetut muutokset onkin tarkoitus ottaa huomioon jo lautakunnan toiminnan käynnistämisen valmistelussa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain (956/2011) 8 §:n 3 momentti,
muutetaan 1, 5, 6 ja 11 § ja 12 §:n 3 momentti, sekä
lisätään 7 §:ään uusi 2 ja 3 momentti sekä lakiin uusi 8 a § seuraavasti:

1 §

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan tehtävät ja toimivalta

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta (*lautakunta*) toimii ensimmäisenä muutoksenhausteena ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998), ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain (631/1998), ammattikorkeakoululain (351/2003) ja yliopistolain (558/2009) mukaisissa opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevilla asioissa.

Lautakunta toimii opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla. Lautakunnan hallintoasiat käsitellään opetus- ja kulttuuriministeriössä.

5 §

Puheenjohtajan tehtävät

Puheenjohtaja johtaa lautakuntaa ja vastaa sen toiminnasta lainkäyttöasioissa sekä valvoo laintulkinnan yhdenmukaisuutta lautakunnan ratkaisuihin.

6 §

Esittelijä ja sihteeri

Lautakunnassa on tarpeellinen määrä sivutoimisia esittelijöitä, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö nimeää. Esittelijällä on oltava oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto. Esittelijät toimivat virkavastuulla.

Lautakunnan sihteerinä toimii opetus- ja kulttuuriministeriön virkamies, jonka ministeriö määrää.

Esittelijän ja sihteerin tehtävistä määrätään tarkemmin lautakunnan työjärjestyksessä.

7 §

Päätösvaltaisuus

 Lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja voi esittelystä ratkaista asiat, joissa on kysymys:

- 1) valituksen peruuttamisesta;
- 2) hallintolainkäyttölain (586/1996) 51 §:n 2 momentin mukaisesta valituksen tutkimatta jättämisestä; tai
- 3) suullisen käsittelyn järjestämisestä tai suullista käsittelyä koskevan vaatimuksen hylkäämisestä taikka muista asian valmisteluun liittyvistä toimenpiteistä.

Edellä 2 momentissa tarkoitetut asiat voidaan ratkaista kuitenkin myös 1 momentissa tarkoitetussa kokoonpanossa, jos asian laatu sitä edellyttää.

8 a §

Muutoksenhaku

Lautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista ja muutoin siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Asiat tulee käsitellä kiireellisinä. Opiskeluoikeuden peruuttamista tai palaut-

tamista koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

11 §

Jäsenten palkkiot

Lautakunnan jäsenten ja esittelijän palkkiot määrätään opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

12 §

Oikeus saada tietoja ja virka-apua

Lautakunnalla ja hallinto-oikeudella on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**ammattillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 44 §:n 8 momentti, sellaisena kuin sen on laissa 951/2011, seuraavasti:

44 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*Muutoksenhaku*

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 5 momentissa tarkoitettu asia, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Helsingissä 28 päivänä lokakuuta 2011

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Opetusministeri *Jukka Gustafsson*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain (956/2011) 8 §:n 3 momentti,
muutetaan 1, 5, 6 ja 11 § ja 12 §:n 3 momentti, sekä
lisätään 7 §:ään uusi 2 ja 3 momentti sekä lakiin uusi 8 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan tehtävät ja toimivalta

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan tehtävät ja toimivalta

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta (*lautakunta*) toimii ensimmäisenä muutoksenhausteena ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/2011), ammattikorkeakoululain (351/2003) ja yliopistolain (558/2009) mukaisissa opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa asioissa.

Lautakunta toimii opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla.

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta (*lautakunta*) toimii ensimmäisenä muutoksenhausteena ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998), ammattikorkeakoululain (351/2003) ja yliopistolain (558/2009) mukaisissa opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa asioissa.

Lautakunta toimii opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla. *Lautakunnan hallintoasiat käsitellään opetus- ja kulttuuriministeriössä.*

5 §

5 §

Puheenjohtajan tehtävät

Puheenjohtajan tehtävät

Puheenjohtaja johtaa lautakuntaa ja vastaa sen toiminnasta sekä valvoo laintulkinnan yhdenmukaisuutta lautakunnan ratkaisuihin.

Puheenjohtaja johtaa lautakuntaa ja vastaa sen toiminnasta *lainkäyttöasioissa* sekä valvoo laintulkinnan yhdenmukaisuutta lautakunnan ratkaisuihin.

6 §

Esittelijä ja sihteeri

Lautakunnassa on tarpeellinen määrä sivutoimisia esittelijöitä ja sihteereitä. Opetus- ja kulttuuriministeriö nimittää esittelijät ja sihteerit.

Lautakunnan esittelijällä on oltava oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto. Sihteeri vastaa lautakunnan hallinnollisista asioista. Esittelijän ja sihteerin tehtävistä määrätään tarkemmin lautakunnan työjärjestyksessä.

7 §

Päätösvaltaisuus

6 §

Esittelijä ja sihteeri

Lautakunnassa on tarpeellinen määrä sivutoimisia esittelijöitä, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö nimeää. Esittelijällä on oltava oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto. Esittelijät toimivat virkavastuulla.

Lautakunnan sihteerinä toimii opetus- ja kulttuuriministeriön virkamies, jonka ministeriö määrää.

Esittelijän ja sihteerin tehtävistä määrätään tarkemmin lautakunnan työjärjestyksessä.

7 §

Päätösvaltaisuus

Lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja voi esittelystä ratkaista asiat, joissa on kysymys:

- 1) valituksen peruuttamisesta;
- 2) hallintolainkäyttölain (586/1996) 51 §:n 2 momentin mukaisesta valituksen tutkimatta jättämisestä; tai
- 3) suullisen käsittelyn järjestämisestä tai suullista käsittelyä koskevan vaatimuksen hylkäämisestä taikka muista asian valmisteluun liittyvistä toimenpiteistä.

Edellä 2 momentissa tarkoitetut asiat voidaan ratkaista kuitenkin myös 1 momentissa tarkoitettussa kokoonpanossa, jos asian laatu sitä edellyttää.

8 §

Asian käsittely

Kustannukset, jotka hallintolainkäyttölain 49 ja 50 §:n mukaan korvataan valtion varoista, korvataan lautakunnan varoista lukuun ottamatta valtion nimeämälle todistajalle korvattavia kustannuksia.

8 §

Asian käsittely

(kumotaan)

8 a §

Muutoksenhaku

Lautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista ja muutoin siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Asiat tulee käsitellä kiireellisinä. Opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

11 §

Jäsenten palkkiot

Lautakunnan jäsenten, esittelijän ja sihteerin palkkiot määrätään opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

12 §

Oikeus saada tietoja ja virka-apua

Lautakunnalla on salassapitosäynnösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

11 §

Jäsenten palkkiot

Lautakunnan jäsenten ja esittelijän palkkiot määrätään opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

12 §

Oikeus saada tietoja ja virka-apua

Lautakunnalla ja hallinto-oikeudella on salassapitosäynnösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.*

2.

Laki**ammattillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 44 §:n 8 momentti, sellaisena kuin sen on laissa 951/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

44 §

44 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Opiskelu-oikeuden peruuttamista tai palauttamista koskevaan opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Nämä asiat tulee käsitellä kiireellisinä. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 5 momentissa tarkoitettu asia, ei saa hakea muutosta valittamalla.

 Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 5 momentissa tarkoitettu asia, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .